

Bufdir

Att.: Line Orderud Øian

Vår ref.
2019/2313

Deres ref.
2014/61962

Dato
01.07.2019

Høringsuttalelse - Retningslinje om barnevernets ansvar for barn som begår straffbare handlinger

1. Innledning

Det vises til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets høringsbrev av 12.3.19 vedrørende *Retningslinje om barnevernets ansvar for barn som begår straffbare handlinger*. Formålet med retningslinjen er å tydeliggjøre barnevernlovens bestemmelser om barnevernets ansvar for barn som begår straffbare handlinger. Målgruppen for retningslinjen er ansatte og ledere som jobber i barneverntjenesten og på barneverninstitusjoner. Kjerneinnholdet i retningslinjen er barneverntjenestens ansvar for å følge opp barn som begår straffbare handlinger, og hvilken oppfølging barneverntjenesten skal gi barna.

Sekretariatet for konfliktrådene (Sfk) vil innledningsvis påpeke at det er svært positivt at Bufdir utarbeider retningslinjer for barneverntjenestens arbeid med ungdom som begår straffbare handlinger. Barneverntjenesten har en svært viktig rolle overfor denne gruppen barn og det er viktig at den enkelte ansatte lett kan finne fram til informasjon om hvilket ansvar og oppgaver barneverntjenesten har når barn og unge begår lovbrudd. Til senere høringer vil vi påpeke at det ville være enklere å få full oversikt over retningslinjen samt gi kommentarer dersom all tekst var samlet i ett dokument.

2. Om konfliktrådene

Konfliktrådet er en statlig tjeneste som tilbyr gjenopprettende møter som metode for å håndtere konflikter og lovbrudd. Hensikten er at partene gjennom dialog selv kan finne fram til gode løsninger enten det gjelder å gjøre opp for konkrete skader, eller gjenopprette krenkelser og mellommenneskelige relasjoner. Pr. 1. juli 2019 er vi 137 ansatte fordelt på 12 konfliktråd og Sekretariatet for konfliktrådene (Sfk). I tillegg har vi ca. 550 oppnevnte meklere. Sfk ligger i Oslo, og har det faglige og administrative ansvaret for ordningen. Sfk rapporterer til Justis- og beredskapsdepartementet.

Konfliktrådene kan benyttes både i sivile saker og i egnede straffesaker på ulike trinn. 1. juli 2014 fikk konfliktrådet ansvar for gjennomføring av straffereaksjonene ungdomsoppfølging og ungdomsstraff for ungdom i alderen 15-18 år, se nærmere beskrivelse nedenfor.

Postadresse:
Sekretariatet for
konfliktrådene
Postboks 2110 Vika
0125 OSLO

Besøksadresse:
Møllergata 16, OSLO
21 01 23 01
www.konfliktraadet.no

Saksbehandler:
Heidi Victoria Bjurstedt
heidi.victoria.bjurstedt@konfliktraadet.no

Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging (Kfk), som erstattet Det kriminalitetsforebyggende råd i november 2015, er også organisert i Sfk og har som samfunnsoppdrag å bidra til kunnskapsbasert kriminalitetsforebygging, både nasjonalt og lokalt gjennom innhenting og formidling av erfarings- og forskningsbasert kunnskap.

3. Om straffereaksjonene ungdomsoppfølging og ungdomsstraff og mekling i konfliktråd

Vi gir her en kort oversikt over hvilke typer saker konfliktrådene har da dette er relevant for barneverntjenesten å kjenne til. Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er individuelt tilpassede straffereaksjoner basert på tverrfaglig, strukturert oppfølging og bruk av gjenopprettende prosess. Målet er å styrke ungdommen til et liv uten kriminalitet. Målgruppen for straffereaksjonene er ungdom som har begått en eller flere straffbare handlinger da de var mellom 15 og 18 år, og som har et oppfølgingsbehov over tid. Ved ungdomsstraff må ungdommens straffbare handlinger være gjentatte eller alvorlig.

Straffen har flere elementer. Ungdommen forplikter seg til å møte fornærmede hvis fornærmede samtykker. Videre utarbeides en individuelt tilpasset ungdomsplan med tiltak ungdommen er forpliktet til å følge. Eksempelvis kan ungdommen forplikte seg til å følge dagtilbud som skole/jobb, rustesting og rusbehandling, tiltak rettet mot voldsbruk og fritidsaktiviteter. Det skal opprettes et individuelt og tverrfaglig sammensatt oppfølgingsteam som har ansvar for hvert tiltak i planen og som følger ungdommen gjennom hele straffereaksjonen.

I 2018 mottok konfliktrådene til sammen 55 ungdomsstraffesaker og 472 ungdomsoppfølgingssaker. De vanligste sakstypene er narkotika (25%), vold (22 %) og trusler (10 %). Barneverntjenesten som er en viktig samarbeidspartner er ofte representert i ungdommens oppfølgingsteam. Det er også ofte en representant fra barneverntjenesten i koordineringsgruppen (KOG). Dette er et tverretattlig rådgivningsorgan for påtalemyndigheten og ungdomskoordinator i saker om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Konfliktrådene mottar også en rekke saker til mekling der ungdom er involvert. For det første kan påtalemyndigheten oversende straffesaker til behandling i konfliktrådet, se straffeprosessloven § 69 tredje ledd, jf. straffeloven § 37 bokstav i) og straffeprosessloven § 71 a første ledd. Videre kan mekling i konfliktråd gis som vilkår for betinget fengsel eller betinget bot, jf. straffeloven §§ 34 og 53, jf. straffeloven § 37 bokstav i).

Påtalemyndigheten kan også oversende henlagte straffesaker til mekling i konfliktråd. Det kan f.eks. skje der ungdommen er under den kriminelle lavalder på 15 år. Det gir en god anledning til at ungdommen får en reaksjon på sine handlinger utenfor strafferettssporet ved å møte fornærmet og dermed få høre om hvilke konsekvenser handlingen har fått samtidig som det gis en mulighet til å gjenopprette den skaden som har skjedd. Videre kan privatpersoner selv ta kontakt med konfliktrådet for å få hjelp til å mekle i en sak.

4. Innspill til retningslinjene som sammenfaller med konfliktrådets samfunnsoppdrag

Retningslinjene er bygget opp med følgende hovedbolker:

- Kriminalitetsforebyggende arbeid
- Oppfølging av barn i straffeprosessen
- Samarbeid mellom offentlige etater
- Ettervern for barn som har begått straffbare handlinger

- Rettigheter for barn som er i konflikt med loven
- Om retningslinjene

Dette er alle viktige temaer. Sfk vil særlige fremheve at det er positivt at det kriminalitetsforebyggende arbeidet blir såpass fremtredende. Det er videre bra at man fremhever både ettervern og rettigheter for barn som er i konflikt med loven. Sfk er likevel bekymret for at det kan være vanskelig å finne fram i retningslinjen. Det savnes en «rød tråd» i barneverntjenestens arbeid overfor denne gruppen barn.

Nedenfor følger kommentarer til noen av underpunktene:

Tverretattlig ansvar for kriminalitetsforebyggende arbeid

Barneverntjenesten har i likhet med andre kommunale og statlige aktører ansvar for å forebygge kriminalitet. Det er viktig at det etableres gode tverrfaglige møtestrukturer også før det går så langt at et barn fengsles.

I forslaget om ny barnevernslov som er på høring er et gjennomgående hensyn å sette barnets behov i sentrum og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats. I lovforslaget foreslås det å tydeliggjøre barneverntjenestens plikt til tidlig innsats. Under overskriften Barneverntjenesten og andre etater - ulike roller og ansvar, mener vi at barneverntjenestens ansvar kan fremkomme enda tydeligere. Her kan det også trekkes frem at taushetsplikten ikke skal være til hinder for et godt samarbeid.

Bekymringsmelding og undersøkelse

Det påpekes at meldinger skal behandles på vanlig måte etter reglene i barnevernloven kapittel 4. Selv om vanlige prosedyrer skal følges, er det viktig at barneverntjenesten er bevisst at tidsaspektet betyr mye i disse sakene. Unge som blir tatt for lovbrudd befinner seg ofte i en «glippson» før vedkommende får en straffereaksjon, eksempelvis at saken overføres til konfliktrådet. Det kan ta tid med etterforskning og en del saker skal behandles av domstolen, noen i flere instanser før endelig straffereaksjon er gitt. Barneverntjenesten kan spille en viktig rolle i denne fasen – og det kan være nødvendig å agere raskt. Flere måneders undersøkelsessak kan forspille muligheter til å hjelpe ungdom i en svært sårbar fase. Det ville være positivt om disse utfordringene fremkom tydeligere.

Barnevernstiltak som kan forebygge straffbare handlinger

Det er veldig positivt at det her gis konkrete tips om hvilke tiltak barneverntjenesten kan benytte overfor ungdom som begår lovbrudd. Tittelen på bolken kunne med fordel vært klarere i å angi hva bolken handler om. Et forslag «Tiltak barneverntjenesten kan benytte overfor barn som begår straffbare handlinger». Undertittelen «Tiltak som hjelper barn ut av kriminelle miljøer» er også noe misvisende da tiltakene som her nevnes er relevante ut over å hjelpe barna ut av kriminelle miljøer.

Oppfølging av barn i straffeprosess

Det er positivt at retningslinjen er tydelig på at barneverntjenesten har en rolle i å følge opp barnet i fasen mellom etterforskning og straff. Se for øvrig vår kommentar over vedrørende tidsaspektet ved behandling av bekymringsmelding.

De straffereaksjonene som nevnes under kapittelet «*Oppfølging av barn i straffeprosess*» er fengsel eller alternativer til soning ved alvorlige lovbrudd (soning i barnevernsinstitusjon, hjemmesoning, ungdomsstraff og samfunnsstraff). Det er positivt at retningslinjen tydelig angir alternativer til fengselsstraff. Det er imidlertid noe misvisende at soning i barnevernsinstitusjon nevnes først som alternativ til fengsel all den tid dette benyttes i svært liten grad. Vi savner også en fullstendig oversikt over alle straffereaksjoner et barn kan få. De aller fleste barn som begår straffbare handlinger i Norge får andre reaksjoner enn fengselsstraff eller de ovennevnte reaksjonene og dette bør fremkomme

tydeligere av retningslinjen. For øvrig kan det være hensiktsmessig under «Oppfølging og ansvar ved alternativ til fengselsstraff» å vise til konfliktrådsloven kapittel IV under lovhenvvisninger.

Beskrivelse av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er fra lovgivers side de foretrukne straffereaksjonene når ungdommen har et oppfølgingsbehov. Ungdomsstraff blir i retningslinjen beskrevet under «*Oppfølging og ansvar ved alternativ til fengselsstraff*». Etter det vi kan se er ungdomsoppfølging (den av de to straffereaksjonene som benyttes mest) kun beskrevet under kapittelet «*Samarbeid og ansvarsfordeling mellom barneverntjenesten og andre etater*» under «*samarbeidsverktøy*», og da ikke som selvstendig straffereaksjon, men kun i forbindelse med beskrivelse av koordineringsgruppe og oppfølgingsteam. Det er vanskelig å få med seg at dette er en egen straffereaksjon. Det vil etter vår vurdering gi bedre oversikt dersom ungdomsstraff og ungdomsoppfølging beskrives samlet i og med at de er bygget over samme lest.

Barneverntjenesten har en svært viktig rolle inn i gjennomføringen av straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging og det er derfor veldig viktig at disse kommuniseres tydeligere i retningslinjen. Det vil i disse sakene være behov for tett samarbeid mellom konfliktråd, barneverntjenesten og andre instanser også før en eventuelt straffereaksjon er i lagt. Dette bør komme frem under kapittelet «*Oppfølging mens straffesaken blir behandlet*».

Samarbeidsorganet Koordineringsgruppen (KOG) er i liten grad nevnt i retningslinjen, og er slik vi klarer å se kun nevnt i kapittelet «*Samarbeid og ansvarsfordeling mellom barneverntjenesten og andre etater*» under «*samarbeidsverktøy*». Gjengivelsen er også mangelfull da KOG vurderer også egnethet i ungdomsoppfølging ikke bare ungdomsstraff. Det er også noe misvisende informasjon, se linken for oppdatert informasjon <http://www.konfliktraadetsfagside.no/koordineringsgruppen-2/>

At barneverntjenestens betydning og rolle i liten grad er nevnt i beskrivelsen av KOG kan medføre at slike møter nedprioriteres i en hektisk hverdag hos barneverntjenesten. Det bør også nevnes at KOG har taushetsplikt og at ungdommene selv må skrive under på samtykkeerklæring før de kan drøftes i KOG. Det er normalt politiet som innhenter samtykke til at saken kan drøftes i KOG. Det skal derfor ikke være noen juridiske hindringer for å drøfte saker i KOG, selv om konfliktrådene erfarer at noen barneverntjenester kvier seg for å gjøre dette.

Som nevnt over skal det etableres et oppfølgingsteam rundt hver ungdom som gjennomfører ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging. Her deltar ofte barneverntjenesten. Retningslinjen kunne med fordel hatt mer informasjon om barnevernets rolle i oppfølgingsteam, hva som forventes av dem under straffegjennomføringen samt teamets oppgaver i forbindelse med straffegjennomføringen. Her kan blant annet nevnes fast deltakelse i møtene (ca. en gang i måneden), ansvar for et eller flere av tiltakene i ungdomsplanen, dokumentasjon av avtalene som lages med ungdommen, plikt til å rapportere vilkårsbrudd snarlig til ungdomskordinator mv, se vedlagte utkast til informasjon som skal gis til deltakere i oppfølgingsteamet. Sfk erfarer at det noen ganger kan være vanskelig å få med barneverntjenesten til å stille med tiltak i oppfølgingsteam og det vil være positivt om retningslinjen kan være tydelig på at barneverntjenesten har et ansvar for å delta der ungdommen har behov for tiltak fra barneverntjenesten.

Konfliktrådet er for øvrig ikke nevnt under punktet «taushetsplikt og informasjonsplikt i samarbeidet mellom etater». Her bør det, på linje med kriminalomsorgen, settes av et eget avsnitt som redegjør for informasjonsflyt fra barneverntjenesten til KOG og oppfølgingsteam.

Sfk foreslår videre at KOG og oppfølgingsteam ikke kun beskrives under «samarbeidsverktøy», men at det vises til disse fora der ungdomsstraff og ungdomsoppfølging beskrives i retningslinjen.

Sfk vil igjen minne om konfliktrådets tilbud om gjenopprettende prosesser nevnt innledningsvis. Konfliktrådet kan f.eks. legge til rette for mekling under soning eller etter soning. Det foreslås at det vises til dette under bolken som handler om oppfølging etter soning eller i den nye foreslåtte bolken som vil beskrive straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Avslutningsvis vil vi informere om at konfliktrådet er i ferd med å utvikle en fagside med informasjon om bl.a. ungdomsstraff og ungdomsoppfølging som det kan være aktuelt å henvise til i retningslinjen. Vi bidrar for øvrig gjerne med mer informasjon til retningslinjen dersom det skulle være behov for det.

Vennlig hilsen

Sigrid Bay
Konst. Direktør Sekretariatet for konfliktrådene

Heidi Victoria Bjurstedt
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur

Informasjon til deltaker i oppfølgingsteam

Takk for at du har sagt deg villig til å delta i oppfølgingsteam. Nedenfor følger en kortfattet beskrivelse av hva gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging innebærer og hvilke forventninger som stilles til deg som deltaker i oppfølgingsteam.

Hva er ungdomsstraff og ungdomsoppfølging?

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er individuelt tilpassede straffereaksjoner basert på tverrfaglig, strukturert oppfølging og bruk av gjenopprettende prosess. Målet er å styrke ungdommen til et liv uten kriminalitet.

Straffen er tredelt:

- Ungdommen skal delta i et ungdomsstormøte.
- Det skal utarbeides en individuelt tilpasset ungdomsplan. Ungdomsplanen fastsetter straffens innhold, og ungdommen er forpliktet til å gjennomføre de tiltak som er fastsatt.
- Et individuelt og tverrfaglig sammensatt oppfølgingsteam skal følge opp at ungdommen gjennomfører tiltakene i ungdomsplanen. Oppfølgingsteamet ledes av ungdomskoordinator og består av ungdom og eventuelt verger, samt representanter fra offentlige tjenester, frivillig sektor og privat nettverk.

Bryter ungdommen vilkårene for straffegjennomføringen skal dette møtes med en reaksjon. For å sikre rask og konsekvent håndtering er ungdomskoordinator derfor avhengig av at alle deltakerne i oppfølgingsteamet varsler han/henne ved brudd. Videre er det et krav om at alle brudd kan dokumenteres.

Hvordan foregår møter i oppfølgingsteam?

Formålet med møtene er å motivere og støtte ungdommen, samt å kontrollere at ungdommen gjennomfører tiltakene i ungdomsplanen i tråd med det som er fastsatt. Møtene fungerer også som en kvalitetssikring av det tverrfaglige samarbeidet. Møtene ledes av ungdomskoordinator. Ungdommen er forpliktet til å møte.

Ungdommen skal være i fokus og oppfordres til å delta aktivt. Anerkjennelse for alt som har gått bra er en viktig motivasjonsfaktor, og må løftes frem på hvert møte. Oppfølgingsteamet må samtidig være klar på hvilke krav og forventninger som stilles til ungdommen til enhver tid.

Oppfølgingsteamet har regelmessige møter – vanligvis en gang i måneden. Møtefrekvensen vurderes fortløpende. I noen saker vil møtefrekvensen være hyppigere innledningsvis og/eller eventuelt intensiveres underveis dersom ungdommen har utfordringer med å følge tiltakene i ungdomsplanen eller av andre grunner trenger særlig støtte i en periode.

Hvilke særskilte forpliktelser har du som deltaker i oppfølgingsteam?

- Du skal delta på de faste møtene i oppfølgingsteamet, med mindre annet er særskilt avtalt.
- Du vil ha ansvar for ett eller flere tiltak i ungdomsplanen.
- Alle avtaler om møter med ungdommen skal kunne dokumenteres. Det vil si at det i ettertid må kunne legges frem dokumentasjon for avtalene, eksempelvis journalnotat for avtaletidspunkt, skjermbilde av sms eller andre bevis for avtalen.
- Du kan med fordel forsøke å få tak i ungdommen dersom ungdommen ikke møter til avtalt tidspunkt, kommer for sent eller for øvrig på annen måte ikke oppfyller tiltaket du er ansvarlig for.
- Du har ansvar for å gi ungdomskoordinator beskjed dersom ungdommen ikke møter til avtalt tidspunkt, kommer for sent eller for øvrig ikke oppfyller tiltaket du er ansvarlig for. Varsel skal fortrinnsvis gis samme dag. Skjer bruddet på en helgedag eller utenfor normal arbeidstid, kan varsel gis påfølgende arbeidsdag. Du skal også gi ungdomskoordinator beskjed ved tvilstilfeller.
- Blir du kjent med forhold som kan ha betydning for straffegjennomføringen, skal du vurdere om ungdomskoordinator skal varsles.
- Er du forhindret fra å møte til en avtale med ungdommen, har du ansvar for, så langt det lar seg gjøre, å legge til rette for at tiltaket likevel kan gjennomføres som planlagt. Lar det seg ikke gjøre å gjennomføre tiltaket, skal du umiddelbart varsle ungdomskoordinator.
- Du har taushetsplikt om opplysninger vedrørende ungdommen som du blir kjent med i forbindelse med straffegjennomføringen, jf. konfliktrådsloven § 9. Ved kommunikasjon på for eksempel e-post eller sms, må du som deltaker i oppfølgingsteamet forsikre deg om at du overholder taushetsplikten.

*****

Jeg har gjennomgått dette skrivet og er gjort kjent med forpliktelsene jeg har som deltaker i oppfølgingsteamet.

Sted/dato:

Signatur:

Øvrig kontaktinformasjon:

Navn:	
Stilling:	

Arbeidsgiver:	
Telefonnummer:	
E-post:	
Annen kontaktperson hos arbeidsgiver:	